

Turtetaub Anna És Nővére, Turteltaub Cecília

1895 körül Békéscsabán készült ez a kép édesanyámról (a kép jobb oldalán) és Cili néniről, a nővéréről (a kép bal oldalán). 15-16 évesek lehetnek itt. A fiatal lányok fűzött viseltek akkoriban - látszik is, hogy agyon van nyomva a derekuk -, és magas szárú cipőbe szorították a lábukat. Anyukám később is mindig magas szárúban járt.

Cili néni anyukámnál egy pár évvel volt idősebb, ő volt a legfiatalabb nővére. Eléggé hasonlítottak egymásra, csak Cili néni csípőficammal született és kicsit bicegve járt. Amúgy egészséges volt, férjhez is ment Békéscsabán. Később elkerült Nagyváradra a lányával, Elluskával, aki oda ment férjhez - nagyon aranyos férje volt, Miklósnak hívták. Elluska gyereke, Zsuzsi kilencéves volt, amikor 1944-ben elvitték mindannyiukat - onnan hurcolták el őket, Nagyváradról. Egyikük sem jött vissza.

Édesanyám, Turteltaub Anna 1880-ban született Nagyszalontán, de még kisgyerekkorában Békéscsabára költözött a család. Anyai nagyanyám, Kasztor Rozália erdélyi volt, Nagyszalontán laktak. Földjük is volt - de nem sok, csak kicsi -, földdel is foglalkoztak. Nagyapám, Turteltaub Bernát, aki Lengyelországból vándorolt át még fiatalemberként, katonaszabó volt. Nagyon szép ember volt: hatalmas, feketeszemű, és nagy, fekete szakálla volt, láttam fényképen. Nagyanyám férjhez ment ehhez a bevándorló szép legényhez, és nyolc gyerekük született: négy fiú és négy lány. A családi név, Turteltaub németül azt jelenti, hogy búbos galamb - pedig nagyapám lengyel volt. Az öreg szülők nem voltak még magyarosítva, de a fiaik már igen. Anyukám négy férfitestvére még a születésem előtt magyarosította a nevét, de anyukám és a lánytestvérei nem - nem nagyon törődtek akkoriban a lányokkal -, úgyhogy a bátyjai Tardosok lettek, a nők meg maradtak Turteltaubok.

Nagyapám később agyvérzést kapott, és évekig szenvedett, mert félbéna lett tőle. Édesanyám ápolta. Mikor a szüleim 1911-ben összeházasodtak, a nagyapám már nem élt, de a mamát ismertem, mert páréves koromig ő megvolt; kékszemű, nagyon fürge nagymama volt.

A nyolc testvér közül édesanyám volt a legkisebb. Ninának, Ninocskának is hívták otthon, mert az Annát lengyelül Ninának becézik. Amikor anyukámmal mentem a rokonsághoz, mindig mondták, hogy megjött Nina néne, és itt van a mi Ninánk lánya. Én voltam a kis Nina, engem is így hívtak, mikor Békéscsabára jártam.

Anyukám hatosztályos közép fokú lányiskolát végzett Békéscsabán. Tizenhat éves koráig tanult, ő műveltebb volt, mint apukám, jobban értett a számtanhoz, és okosabb is volt. Tudott szlovákul (tótul, ott a családban így mondták) és németül is.

A szüleim 1911-ben esküdtek. Régen a zsidó hagyomány úgy volt - és az volt a helyes -, hogy ajánlások voltak, egyik család ajánlotta a másikat, aztán a családok összehozták a házasságokat. Anyukámnak a testvére, Dezső bácsi keresett vőlegényt, ő hozta össze apukámmal házasságközvetítő útján. Aztán a családok összeismerkedtek, és mivel jónak látták, megvolt az esküvő. Anyukám harminc-harmincegy éves volt akkor. Békéscsabán volt a polgári és az egyházi esküvő - ott nagyon szép, nagy templom van -, és azután került anyukám Szegedre.

Édesanyám fiatalkorában hat évig ápolta az agyvérzéses apukáját, és ez lelkiileg megviselhette. Nagyapám hatvanvalahány éves, nagydarab ember volt, és az édesanyám órá vigyázott délutánonként, mert délelőtt segített főzni. Nagyon jól főzött, engem sose tanított meg - nem szerette, ha ott ugrálnak a gyerekek -, de a készséget megtanultam tőle. Amikor én már megvoltam, délelőtt mindig főzött anyukám, délután pedig édesapámnak segített a csemegeüzletünkben.

Szegény anyukám nagyon kedves, aranyos arcú volt, de soha nem hallottam nevetni - mindig én bolondoztam. Ő szótlan volt, nem is nagyon beszélt, csak nagyon kevés emberrel. Depressziós volt, ezt most így hívják, akkor súlyos neuraszténiának mondták. Mindig szomorú volt, én annyira sajnálom, csak annak örülök, hogy még 1943-ban meghalt, és szépen el van temetve Szegeden; nem került fogságba.